KPRM
RPW/24532/2025

18 marca 2025

Szanowny Pan

Donald Tusk
Prezes Rady Ministrów

Szanowny Panie Premierze !

Wnosimy o zainicjowanie prac legislacyjnych i zmianę ustawy z dnia 19.12.2008 roku o emeryturach pomostowych, Dz.U. z 2024 r., poz. 1696 z późn. zm. poprzez dodanie w załączniku nr 2 do przedmiotowej ustawy punktu 25 w brzmieniu „Prace strażników gminnych".

W ramach prac zespołu ds straży gminnych(miejskich) przy KWRiST podjęto działania mające na celu analizę prawnych możliwości zakwalifikowania pracy strażników gminnych(miejskich) jako pracy o szczególnym charakterze. Po zapoznaniu się ze stanowiskami Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego w sprawie emerytur pomostowych dla straży gminnych(miejskich) dnia 06.06.2019 r. i 03.10.2024 r. dokonano szczegółowej analizy porównawczej pracy strażników gminnych(miejskich) z pracą funkcjonariuszy straży ochrony kolei uwzględnioną w wykazie prac o szczególnym charakterze oraz analizy ryzyk związanych z pracą strażnika porównywalnych z pracą funkcjonariuszy Policji a także pozyskano opinię psychologa z długoletnim doświadczeniem i praktyką we współpracy ze strażnikami a także znajomością specyfiki ich pracy. Ponadto w analizie uwzględniono nowy zakres uprawnień strażników gminnych (miejskich) wynikający z zagrożeń zdrowia i życia związanych z epidemią. Przedstawiona poniżej analiza zadań wykonywanych przez strażników gminnych (miejskich) pod kątem konieczności ciągłego i natychmiastowego podejmowania decyzji z odpowiedzialnością za konsekwencje dla bezpieczeństwa publicznego, w tym zdrowia i życia innych osób wskazuje na spełnienie wymagań do zakwalifikowania prac strażników gminnych(miejskich) do prac o szczególnym charakterze zgodnie z ustawą z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz.1696 z późn.zm.)

Zgodnie z art. 3 ust.3 ustawy o emeryturach pomostowych prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu w tym zdrowiu i życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. W/w definicja prac o szczególnym charakterze wskazuje kryteria, w oparciu o które został ustanowiony wykaz tych prac w załączniku nr 2 do w/w ustawy. Wśród nich nie została jednak uwzględniona praca funkcjonariusza straży gminnej (miejskiej) pomimo iż jej zakres i sposób wykonywania jest porównywalny, a czasami nawet tożsamy z innymi pracami uwzględnionymi w ww. wykazie, m.in. pracą funkcjonariuszy straży ochrony kolei , co zostanie wykazane poniżej.

Wobec tego, iż wykaz prac o szczególnym charakterze jest zamknięty to jego uzupełnienie wymaga wprowadzenia zmiany do w/w ustawy przez dodanie kolejnej pozycji w załączniku nr 2.

Zgodnie z art. 26 ustawy z dnia 29.08.1997 r. o strażach gminnych (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz.1763) tekst ślubowania strażnika gminnego zobowiązuje go do ochrony porządku publicznego i bezpieczeństwa ludzi, przestrzegania porządku prawnego i dyscypliny służbowej a także dbałości o etykę i dobre imię służby. Ponadto zgodnie z art. 27 pkt 4 w/w ustawy do obowiązków strażnika gminnego należy podejmowanie interwencji w sytuacjach zagrożenia życia, zdrowia lub mienia, a także w przypadku naruszenia dóbr osobistych ludzi.

Zadania straży i uprawnienia strażników gminnych dotyczą wielu obszarów, które pozostają w ścisłym związku z ochroną bezpieczeństwa publicznego w tym ratowaniem życia i zdrowia ludzi. Wśród tych zadań wymienić należy :
1) ochronę spokoju i porządku w miejscach publicznych,
2) czuwanie nad porządkiem i kontrolę ruchu drogowego,
3) kontrolę publicznego transportu zbiorowego,
4) współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń,
5) informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi (art. 11 ust.1 pkt 1,2,2a,3,8 ustawy o strażach gminnych).

W aspekcie zadań związanych z ratowaniem życia i zdrowia innych osób przytoczenia wymaga regulacja prawna związana z epidemią Covid-19, wprowadzona w 2020 r. w art. 54a ustawy z dnia 05.12.2008 r. o zapobieganiu i zwalczaniu chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz.924 z późn.zm.). Przepis ten ma bezpośredni wpływ na działania podejmowane przez strażników gminnych w stanie zagrożenia epidemicznego lub stanie epidemii przyznając im uprawnienie do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego za wykroczenia, o których mowa w art.116 kodeksu wykroczeń związane z nieprzestrzeganiem zakazów, nakazów, ograniczeń lub obowiązków wynikających z przepisów o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń, chorób zakaźnych lub decyzji wydawanych na podstawie tych przepisów.

W okresie pandemii nowe zadania nałożone na strażników potwierdzały także liczne polecenia wydawane przez poszczególnych wojewodów. Najpierw nakazujące strażom gminnym (miejskim) działalność stricte informacyjną mającą na celu zachęcenie mieszkańców do stosowania się do zaleceń sanitarnych a później już w czasie pełnospektaklowej epidemii także działań bezpośrednich dotyczących weryfikacji realizacji nakazów, zakazów i obowiązków w zakresie zapobiegania i zwalczania rozprzestrzeniania się epidemii, będąc jedną ze służb bezpośrednio narażoną na działanie czynników chorobotwórczych w okresie ogłoszonego masowego odosobnienia społecznego. Wyrazem tego było również przyznanie funkcjonariuszom straży nie tylko na czas epidemii Covid – 19, ale na stałe ustawowego uprawnienia do zachowania 100% wynagrodzenia w okresie przebywania na zwolnieniu lekarskim w przypadku stwierdzenia zakażenia lub zachorowania na chorobę, o której mowa w przepisach o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, a także w przypadku gdy strażnik został zwolniony od wykonywania zadań służbowych na skutek podlegania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych, o których mowa w przepisach o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, jeżeli podleganie tej kwarantannie lub izolacji powstało w związku z wykonywaniem zadań służbowych w okresie ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii z powodu tej choroby. Nie należy również pomijać roli funkcjonariuszy straży gminnych (miejskich), jaką stale odgrywają przy pomocy w zwalczaniu skutków klęsk żywiołowych oraz innych problemów społecznych (w tym kryzysu uchodźczego), które to zjawiska jak pokazują ostatnie lata przestają niestety mieć wymiar incydentalny a stają się niejako normą a tym samym zagrożenia i zadania z nimi związane na stałe wpisały się w zakres obowiązków funkcjonariuszy straży.

Jak wskazano na wstępie niniejszego pisma w wykazie prac o szczególnym charakterze znajdują się prace, które są analogiczne do prac funkcjonariuszy straży gminnych (miejskich). Taki charakter mają zadania straży ochrony kolei związane z ochroną porządku publicznego z tą różnicą, że straż ochrony kolei realizuje zadania na obszarze kolejowym, w pociągach i na dworcach kolejowych a straż gminna (miejska) na terenie gminy zgodnie z art.1 ust.1 ustawy o strażach gminnych.

Art. 60 ust.2 ustawy z dnia 28.03.2003 r. o transporcie kolejowym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 697) określa uprawnienia funkcjonariuszy straży ochrony kolei, które są analogiczne do

uprawnień strażników straży gminnych (miejskich) określonych w art. 12 ust.1 ustawy o strażach gminnych. Uprawnienia te to w szczególności:
1) legitymowanie osób w uzasadnionych przypadkach w celu ustalenia ich tożsamości,
2) ujęcie w określonych przypadkach osób w celu niezwłocznego doprowadzenia do najbliższej jednostki Policji,
3) nakładanie grzywien w drodze mandatu karnego na zasadach określonych w kpow,
4) przeprowadzanie czynności wyjaśniających, występowanie do sądu z wnioskiem o ukaranie, oskarżanie przed sądem i wnoszenie środków odwoławczych w trybie określonym w kpow.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 14.07.2004 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania oraz sposobu organizacji straży ochrony kolei (Dz.U. z 2004 r., Nr 164, poz.1718) określa w § 8 zadania straży ochrony kolei będące w zakresie działania komendanta straży ochrony kolei, a wśród nich między innymi analogiczne do zadań straży gminnych (miejskich) takie jak:
1) kontrolowanie stanu zabezpieczenia i ochrony budynków, budowli, urządzeń kolejowych i pociągów, odpowiadające po stronie straży gminnej ochronie obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej,
2) konwojowanie pociągów i wartości pieniężnych, odpowiadające po stronie straży gminnej konwojowaniu dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy,
3) zabezpieczenie miejsca katastrofy kolejowej lub wypadku kolejowego do czasu przybycia właściwych organów dochodzeniowych, odpowiadające po stronie straży gminnej zabezpieczeniu miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem do momentu przybycia właściwych służb (art. 11 ust.1 pkt 4,5,9 ustawy o strażach gminnych).

W załączonej do niniejszego pisma tabeli nr 1 pokazano, jak bardzo zakres uprawnień i obowiązków funkcjonariuszy straży gminnych (miejskich) jest zbliżony do funkcjonariuszy straży ochrony kolei.

W kontekście zakwalifikowania pracy strażnika jako pracy w szczególnym charakterze warto zwrócić również uwagę na fakt, iż w związku z wykonywaniem swoich zadań straż gminna (miejska) współpracuje także z Policją, współpraca ta między innymi polega na wspólnym prowadzeniu działań porządkowych w celu zapewnienia spokoju i porządku publicznego w miejscach zgromadzeń i imprez publicznych (art. 11 ust.1 pkt 6 ustawy o strażach gminnych).

Praca strażnika gminnego wiąże się z wieloma ryzykami i zagrożeniami w tym związanym z kontaktem z osobami agresywnymi. Negatywny wpływ czynników środowiska pracy oraz ich możliwe negatywne skutki dla zdrowia funkcjonariuszy straży w sposób jednoznaczny określa Międzynarodowa Karta Charakterystyki Zagrożeń Zawodowych znajdująca się na stronie Centralnego Instytutu Ochron Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego (**https://www.ciop.pl**),który to instytut przy analizie czynników środowiskowych pracy policjanta w tym czynników fizycznych, chemicznych, biologicznych, a także ergonomicznych i psychospołecznych wprost wskazuje, iż zawodem pokrewnym do policjanta jest właśnie strażnik miejski słusznie potwierdzając iż strażnicy gminni (miejscy) z uwagi na ich charakter pracy są narażeni na tożsame zagrożenia ich życia i zdrowia. Powyższe potwierdza załączona do niniejszego opracowania tabela nr 2 porównująca jeden do jednego czynniki środowiska pracy strażnika gminnego (miejskiego) i policjanta, a w zasadzie pokazująca tożsamość tych czynników.

Szeroki zakres zadań straży, konieczność ciągłego i natychmiastowego podejmowania decyzji z odpowiedzialnością za konsekwencje dla bezpieczeństwa publicznego w tym zdrowia i życia innych osób, to codzienność strażników gminnych wykonujących czynności służbowe.

Uprawnienia strażników gminnych determinują ich do częstych działań w sytuacjach trudnych, kryzysowych wymagających natychmiastowych rozstrzygnięć w tak zwanym deficycie czasowym.

Praca strażnika gminnego wymaga dużej odporności emocjonalnej, umiejętności radzenia sobie w stresujących sytuacjach oraz wysokiego poziomu komunikacji

interpersonalnej. Praca ta wiąże się z wieloma zagrożeniami w tym związanymi z kontaktem z osobami niebezpiecznymi, niezrównoważonymi, niekontrolującymi własnych zachowań. Dlatego strażnik gminny musi być przygotowany do szybkiego reagowania na różnorodne sytuacje i podejmowania natychmiastowych decyzji w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu w tym zdrowiu i życiu innych osób. Wraz z procesem starzenia pojawiają się ograniczenia w możliwości spełnienia tych warunków w stopniu gwarantującym wykonywanie zadań służbowych w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu w tym zdrowiu i życiu innych osób. Powyższe jednoznacznie pokazuje, iż praca w zawodzie strażnika stawia szczególnie wysokie wymagania przed ludźmi ją wykonującymi, powoduje znaczne obciążenia psychiczne i fizyczne, a stresogenność tego zawodu w związku z stale narastającymi zagrożeniami społecznymi również stale przybiera na sile.

Załączona do niniejszego pisma opinia psychologa przedstawia charakterystykę pracy oraz wymagania psychofizyczne jakie musi spełniać strażnik gminny (miejski).

Powyżej wykazano, że praca strażnika gminnego w nie mniejszym stopniu niż praca funkcjonariusza ochrony kolei spełnia kryteria, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ jest pracą wymagającą szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej celem należytego wykonywania zadań w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu w tym zdrowiu i życiu innych osób. Z uwagi na charakter i specyfikę tej pracy nacechowanej wieloma ryzykami oraz postępujący proces starzenia się możliwości w powyższym zakresie ulegają znacznemu ograniczeniu jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez strażnika gminnego(miejskiego).

Powyższe wskazuje jednoznacznie na spełnienie wymagań do zakwalifikowania prac strażników gminnych (miejskich) do prac o szczególnym charakterze zgodnie z zapisami ustawy o emeryturach pomostowych.

Z poważaniem,

Załączniki :
1) Tabela nr 1 „ Zakres uprawnień i obowiązków funkcjonariuszy straży gminnych (miejskich) i straży ochrony kolei.";
2)Tabela nr 2 „ Czynniki środowiska pracy strażnika gminnego (miejskiego) i policjanta.",
3) opinia psychologa.

Do wiadomości:
1) Pan Tomasz Siemoniak
   Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
2) Pani Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
   Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Tabela porównawcza: zakres uprawnień i obowiązków funkcjonariuszy ochrony kolei i straży gminnych (miejskich)																
Formacja	Prowadzenie działań związanych z ochroną życia, zdrowia i mienia	Legitymowanie osób	Użycie i wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego	Użycie broni palnej	Prowadzenie czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia	Zakaz strajku	Zakaz przynależności do partii politycznych	Korzystanie z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych	Wymóg przejścia badań psychologicznych przez kandydatów na funkcjonariuszy	Zawieszenie w obowiązkach służbowych za wszczęcie postępowanie wobec funkcjonariusza	Kierowanie pojazdami uprzywilejowanymi	Uprawnienia oskarżycieli publicznych	Konwojowanie	Nakładanie grzywien w postępowaniu mandatowym	Zabezpieczenie miejsc katastrofy*	Ujęcie w celu doprowadzenia do najbliższej jednostki Policji
straż ochrony kolei	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
straż gminna (miejska)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

* w przypadku straży ochrony kolei dotyczy to wyłączne terenu kolejowego

Porównanie czynników środowiska pracy strażnika gminnego (miejskiego) do czynników środowiska pracy Policjanta na podstawie Międzynarodowej Karty Zagrożeń Zawodowych Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego (https://www.ciop.pl), który strażnika miejskiego uznał jako jeden z nielicznych zawodów pokrewnych do Policjanta wskazując tym samym, że strażnik miejski wykonując swój zawód narażony jest na te same zagrożenia co Policjant, co pokazuje poniższa tabela.

Czynniki środowiska pracy związane z wykonywanym zawodem oraz ich możliwe skutki dla zdrowia	Policjant	Strażnik gminny (miejski)
Czynniki mogące powodować wypadki	Wypadki samochodowe i motocyklowe podczas akcji – możliwość urazów, w tym śmiertelnych	Wypadki samochodowe i motocyklowe podczas akcji – możliwość urazów, w tym śmiertelnych
	Praca na wysokości podczas wykonywania czynności na dachach budynków - możliwość urazów na skutek upadku	Broń palna, pręty, kije baseballowe, noże posiadane przez przestępców - możliwość urazów, w tym śmiertelnych bądź powodujących stałe, nieodwracalne uszczerbki na zdrowiu.
	Broń palna, pręty, kije baseballowe, noże posiadane przez przestępców - możliwość urazów, w tym śmiertelnych	**Wg danych statystycznych za rok 2016 (ostatnie dostępne dane statystyczne na stronie MSWiA) w strażach gminnych (miejskich) doszło do 434 wypadków podczas czynności służbowych. Nastąpił znaczny wzrost napaści na strażników miejskich. W 2016 r. miały miejsce 132 przypadki czynnej napaści na funkcjonariusza straży gminnej (miejskiej) co stanowiło o 34 % więcej niż w roku poprzednim.**
Czynniki fizyczne	Zmienne warunki atmosferyczne, narażenie na oddziaływanie deszczu, niskich i wysokich temperatur - możliwość udaru słonecznego, odmrożeń, ostrych i przewlekłych chorób układu oddechowego.	Zmienne warunki atmosferyczne, narażenie na oddziaływanie deszczu, niskich i wysokich temperatur - możliwość udaru słonecznego, odmrożeń, ostrych i przewlekłych chorób układu oddechowego.
	Nadmierny hałas pochodzący od ruchu drogowego w przypadku policji drogowej i/lub używanej broni podczas udziału w strzelaniu lub ćwiczeń na strzelnicy – możliwość uszkodzenia słuchu	
Czynniki chemiczne i pyły	Ołów, na który narażenie wzrasta podczas kierowania ruchem drogowym, pracy w obszarze, w którym odbywa się strzelanie lub podczas pobierania odcisków palców – możliwość przewlekłego zatrucia w wyniku kumulacji związków ołowiu w organizmie	Możliwość kontaktu z substancjami nieznanego pochodzenia podczas wykonywanych czynności służbowych – żrące ciecze, trujące gazy itp.
	Tlenek węgla o szczególnie wysokim poziomie	

	podczas kierowania ruchem drogowym – możliwość ostrych zatruć	
Czynniki biologiczne	Mikroorganizmy chorobotwórcze (np. wirusy: HIV, wścieklizny, zapalenia wątroby) – możliwość chorób zakaźnych w wyniku bliskiego kontaktu z zakażonymi osobami lub zanieczyszczonymi przedmiotami, ugryzienia przez zwierzęta.	Mikroorganizmy chorobotwórcze (np. wirusy: HIV, wścieklizny, zapalenia wątroby) – możliwość chorób zakaźnych w wyniku bliskiego kontaktu z zakażonymi osobami lub zanieczyszczonymi przedmiotami, ugryzienia przez zwierzęta i osoby zarażone. Bezpośredni kontakt z osobami bezdomnymi przewożonymi do ogrzewalni, izb wytrzeźwień itp.
	Owady lub gryzonie obecne w zanieczyszczonych lub opuszczonych miejscach (zwłaszcza piwnicach, suterenach) do których wchodzą policjanci w celu inspekcji, poszukiwań, obserwacji itp. - możliwość urazów w wyniku ugryzienia i ukąszenia oraz chorób odzwierzęcych	Owady lub gryzonie obecne w zanieczyszczonych lub opuszczonych miejscach (zwłaszcza piwnicach, suterenach) do których wchodzą strażnicy w celu inspekcji, poszukiwań na okoliczność np. przebywania osób bezdomnych, obserwacji itp. - możliwość urazów w wyniku ugryzienia i ukąszenia oraz chorób odzwierzęcych .
Czynniki ergonomiczne, psychospołeczne i związane z organizacją pracy	Długotrwałe i częste zadania patrolowe - możliwość dolegliwości kończyn dolnych, w tym płaskostopia	Długotrwałe i częste zadania patrolowe - możliwość dolegliwości kończyn dolnych, w tym płaskostopia
	Długotrwałe przebywanie w karetkach policyjnych, w pozycji siedzącej – możliwość dolegliwości bólowych wynikających z przeciążenia układu mięśniowo-szkieletowego.	Długotrwałe przebywanie w radiowozach w pozycji siedzącej – możliwość dolegliwości bólowych wynikających z przeciążenia układu mięśniowo-szkieletowego.
	Wydarzenia, których świadkiem jest policjant, zwłaszcza gdy dochodzi do poważnych obrażeń lub śmierci osób uczestniczących w akcji - możliwość zespołu stresu pourazowego, zaburzeń emocjonalnych i problemów osobistych w tym problemów małżeńskich, rodzinnych, nadużywania alkoholu, leków, narkotyków	Praca zmianowa, stała czujność, kontakt z marginesem społecznym, uczestnictwo w wydarzeniach w których może dojść do poważnych obrażeń lub śmierci osób uczestniczących w akcji - możliwość zespołu stresu pourazowego, zaburzeń emocjonalnych, stresu psychicznego.
	Praca zmianowa, stała czujność (w tym również poza godzinami pracy) relacje z równorzędnymi współpracownikami oraz pracownikami wyższymi rangą wewnątrz hierarchicznego systemu typowego dla policji oraz podobne czynniki psychospołeczne - możliwość stresu psychicznego .	

Psychologiczno – fizjologiczne następstwa działania permanentnego stresu w pracy Strażników Miejskich , opracowany w oparciu o trzydziestoletnie towarzyszenie pracy strażników przez psychologa licencjonowanego psychoterapeutę od 1995r. zatrudnionego w

Charakterystyka pracy oraz wymagania psychofizyczne jakie musi spełniać strażnik miejski wynikające z *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych.*

Art. 11. [Szczegółowy katalog zadań straży gminnej]

1. Do zadań straży należy w szczególności:

1)ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych;

2)czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego - w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym;

2a)kontrola publicznego transportu zbiorowego - w zakresie określonym w art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1371);

3)współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń;

4)zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia;

5)ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej;

6)współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych;

7)doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorszenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób;

8)informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi;

9)konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy.

2. W związku z realizowanymi zadaniami określonymi w ust. 1 i art. 10, straży przysługuje prawo do obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych w przypadku, gdy czynności te są niezbędne do wykonywania zadań oraz w celu:

1)utrwalania dowodów popełnienia przestępstwa lub wykroczenia;

2)przeciwdziałania przypadkom naruszania spokoju i porządku w miejscach publicznych;

3)ochrony obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej.

3. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, sposób wykonywania czynności, o których mowa w ust. 2, uwzględniając potrzebę zapewnienia skuteczności obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych, a także potrzebę respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka.

Najogólniej rzecz biorąc strażnik miejski w swojej codziennej pracy funkcjonuje w sytuacjach ekstremalnych, w których musi zmagać się z:

- niesprzyjającymi warunkami atmosferycznymi, takimi jak: znaczne wahania temperatury, mróz w zimie, deszcz oraz upał w okresie letnim;

- permanentnym stresem w trakcie podejmowania interwencji związanym z częstym wchodzeniem w sytuacje konfliktowe, niebezpieczne, ryzykowne dla życia i zdrowia.

Doświadczany przez strażników stres jest związany z przeżywaniem nadmiernych emocji, takich jak strach, poczucie zagrożenia, zdenerwowanie, depresja, frustracja, zimno, odwodnienie, urazy mechaniczne, ciężki wysiłek fizyczny. Każdy negatywny bodziec jest rejestrowany przez układ nerwowy i dociera do mózgu, co wywołuje określone skutki w organizmie.

Niestety, bardzo silny albo przewlekły stres powoduje negatywne konsekwencje psychofizyczne. W trakcie pełnienia służby strażnicy są w stanie podwyższonej gotowości, cierpi na tym cały organizm, ale przede wszystkim układ odpornościowy. Z badań naukowych wynika, że pod wpływem długotrwałego stresu powiększa się kora nadnerczy (organ odpowiedzialny za hormony „stresu"), a zanika grasica. Ponadto pod wpływem stresu zmniejsza się liczba komórek odpornościowych we krwi. Widzimy więc, że długotrwały stres może być przyczyną licznych chorób i czyni nas mniej odpornymi nawet na niewinne infekcje.

Permanentne napięcie może powodować m.in. skłonność do przeziębień, nawroty opryszczki, czy nasilenie zmian skórnych. Dodatkowo, pobudzenie układu immunologicznego podczas stresu, jakim jest także np. infekcja, powoduje zmiany w zachowaniu człowieka, takie jak ograniczenie aktywności, zmniejszenie interakcji społecznych, obniżenie aktywności seksualnej, ale też zwiększoną odporność na ból, anoreksję, obniżony nastrój. Wszystko to ma na celu oszczędzanie energii w czasie, kiedy jest ona wykorzystywana do zwalczania infekcji.

Czasami stres, szczególnie długotrwały, powoduje zmiany zachowań ludzkich, w wyniku których obronnie strażnicy sięgają po alkohol i mają problemy ze snem, co tylko potęguje destrukcyjny wpływ na ich układ odpornościowy.

Istotne jest tutaj zrozumienie działania układu odpornościowego. Ma on kluczowe znaczenie dla zdrowia i dobrego samopoczucia człowieka, ponieważ pomaga koordynować reakcję organizmu na obrażenia fizyczne i infekcje. Jeśli związane z nimi problemy nie zostaną rozwiązane, mogą spowodować chorobę i śmierć.

Do niedawna sądzono, że stres działa tylko hamująco na układ odpornościowy. Najnowsze badania wykazały jednak o wiele ciekawsze zależności między stresem a zdrowiem. Faktycznie, w stresie przewlekłym układ immunologiczny działa gorzej – wolniej dzielą się limfocyty, słabiej działają komórki NK, osłabieniu ulega odpowiedź humoralna, czyli np. wytwarzanie immunoglobulin, co w efekcie może zwiększać częstość chorób zakaźnych i nowotworowych. Przewlekły stres na pewno osłabia odpowiedź immunologiczną.

W przypadku stresu krótkotrwałego dochodzi natomiast do przemieszczania się komórek układu immunologicznego w miejsca, gdzie działa czynnik stresogenny oraz wzmocnienia odporności nieswoistej – wzrasta liczba komórek NK, limfocytów we krwi obwodowej oraz zwiększa się produkcja czynników promujących zapalenie. Dochodzi również do wzrostu wydzielniczej Immunoglobuliny A (sIgA) w ślinie. Krótkotrwały stres powoduje przesunięcie odporności w kierunku odporności humoralnej (Th2), co może predysponować do wystąpienia chorób alergicznych czy autoimmunologicznych.

Wydłużenie czasu działania stresora powoduje przejście od zmian adaptacyjnych do potencjalnie szkodliwych – początkowo zmienia się ilość komórek, a następnie zaburzeniu ulega funkcja układu immunologicznego. W porównaniu z odpornością naturalną układ swoisty potrzebuje więcej czasu i energii na swoje działanie i powinien być uruchamiany tylko wtedy, gdy stresory utrzymują się przez dłuższy okres. Długotrwały stres związany jest z uogólnioną immunosupresją (hamowaniem wytwarzania przeciwciał i komórek odpornościowych).

Wraz z wiekiem układ odpornościowy w naturalny sposób zaczyna gwałtownie się obniżać. Nazywamy ten stan: immunosenescencją. W miarę upływu lat tzw. profil immunologiczny człowieka słabnie, obejmuje zbyt wiele krążących zużytych białych krwinek oraz zbyt mało świeżych białych krwinek, gotowych do podjęcia walki z nowymi najeźdźcami. Starzenie się układu odpornościowego wiąże się nie tylko z chorobami nowotworowymi, ale także z chorobami układu krążenia, zwiększonym ryzykiem zapalenia płuc, zmniejszoną skutecznością szczepionek i starzeniem się narządów. Immunosenescencja to proces postępujący i nieodwracalny.

Z badania wynika, że próg tolerancji niekorzystnych fizycznych i społecznych warunków pracy obniża się z wiekiem. Proces ten zaznacza się już u pracowników w wieku 35–44 lata i narasta w starszych grupach.

W celu przeprowadzenia studiów eksperci poddali kwerendzie i porównaniu ogromne zbiory danych z Health and Retirement Study Uniwersytetu Michigan krajowego badania podłużnego dotyczącego sytuacji ekonomicznej, zdrowotnej, małżeńskiej, rodzinnej oraz publicznych i prywatnych systemów wsparcia osób starszych. Zgodnie z przewidywaniami, profile odpornościowe osób z wyższym poziomem stresu wyglądały na starsze, z niższym odsetkiem świeżych komórek zwalczających choroby i wyższym odsetkiem zużytych białych krwinek. Związek między stresującymi wydarzeniami życiowymi a mniejszą liczbą gotowych do odpowiedzi limfocytów T pozostał silny nawet po uwzględnieniu takich czynników, jak wykształcenie, palenie tytoniu, picie alkoholu, BMI.

Wyżej opisane procesy mają bardzo istotny wpływ na percepcyjne oraz osobowościowe zmiany w funkcjonowaniu strażników w trakcie wykonywanych obowiązków wynikających z ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych. Należy zauważyć, że osoby te okresowo poddawane są badaniom lekarskim i psychologicznym, co jest dodatkowym stresorem związanym z wizją utraty pracy na skutek braku odpowiednich predyspozycji zdrowotnych oraz psychicznych.

Socjologiczna analiza zjawisk zachodzących na przestrzeni prawie 35 lat w ponad 300 osobowej grupie ogóły zatrudnionych strażników zatrudnionych w SM w Częstochowie pozwala na zaobserwowanie następujących, jak się wydaje patologicznych zjawisk będących następstwem długotrwałego przeciążenia stresowego;

1. Bardzo wysoka fluktuacja w zatrudnieniu utrudnia budowanie stabilnego zespołu pracowniczego. Około 30 – 40% nowo zatrudnionych pracowników porzuca pracę w SM odchodząc do policji lub innych służb, gdzie pracownicy korzystają z przywileju odejścia na wcześniejszą emeryturę.
2. Wysoki poziom zachorowań powodujący znaczną absencję chorobową szczególnie u strażników z ponad 20 letnim stażem pracy.
3. Wyraźny wzrost zjawiska wypalenia zawodowego oraz tendencji do frustracji i irytacji w grupie doświadczonych strażników, który objawia się nasileniem konfliktowości oraz problemami w ich życiu osobistym.
4. Niepokojące zjawisko umieralności strażników przed ukończeniem 60 roku życia (w SM w Częstochowie odnotowano 8 takich przypadków).
5. W porównaniu z latami ubiegłymi nastąpił znaczny spadek zainteresowania pracą w Straży Miejskiej, co zmusza pracodawcę do ogłaszania częstych naborów, w wyniku których z grupy zgłaszających predyspozycje do pracy w SM wykazują pojedyncze jednostki.

Bibliografia

E. T. Klopack, E M. Crimmins, S. W. Cole, T .E. Seeman, J. E. Carroll, Social stressors associated with age-related T lymphocyte percentages in older US adults: Evidence from the US Health and Retirement Study, „Proceedings of the National Academy of Sciences", 2022.

Stress accelerates immune aging, study finds: Traumatic life events, discrimination prematurely weaken body's mix of immune cells, „sciencedaily.com" [online].

A. Tylutka, A. Zembroń-Łacny, Starzenie się układu immunologicznego i jego konsekwencje dla zdrowia, „Postępy Higieny i Medycyny Doświadczalnej", nr 74 2020.

Dr n. med. Piotr Niedziałkowski; Stres a odporność – jak nasze reakcje wpływają na zdrowie? [online]

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

Departament Ubezpieczeń Społecznych
DUS-II.055.18.2025.CG
Warszawa, 6 czerwca 2025 r.

Dotyczy: petycji w sprawie uznania pracy strażników gminnych za pracę o szczególnym charakterze i objęcia ich ustawą o emeryturach pomostowych

Szanowny Panie Prezesie,

działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870),w odpowiedzi na petycję z dnia 18 marca br. w ww. sprawie, Departament Ubezpieczeń Społecznych uprzejmie przedstawia, co następuje.

Kwestie poszerzenia katalogu prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze były omawiane zarówno w trakcie prac Grupy roboczej ds. emerytur pomostowych działającej w ramach Zespołu problemowego ds. ubezpieczeń społecznych RDS jak również prac Grupy roboczej działającej w ramach Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (dalej: „MRPiPS") w sprawie niewygasającego charakteru emerytur pomostowych oraz przeglądu grup zaliczonych i pretendujących do wykazu prac o szczególnym charakterze, w których uczestniczyli przedstawiciele partnerów społecznych oraz strona rządowa (wspierana ekspercko przez Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy; dalej „CIOP").
Strony zgodziły się, że analiza załączników nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych (wykazów prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze) będzie dokonywana pod kątem ich kompletności (w ramach obowiązujących definicji prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 1-3 ustawy o emeryturach pomostowych). Oznacza to, że ewentualne nowe prace w wykazach prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze mogą się znaleźć tylko wówczas, jeśli określone prace wypełniają definicje prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

W ramach prac tych gremiów analizowano różne postulaty rozszerzenia obowiązujących załączników nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Nie analizowano jednak postulatu rozszerzania zał. nr 2 o prace wykonywane przez strażnika gminnego (miejskiego).

Na posiedzeniu Grupy roboczej ds. emerytur pomostowych w dniu 9 kwietnia 2024 r., zdecydowano, że kwestia poszerzenia katalogów prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze powinna być przedmiotem dalszych prac, ale już na forum Rady Dialogu Społecznego (w ramach podzespołu dedykowanego tematyce emerytur pomostowych).

tel. 222-500-108
info@mrips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina

ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Dodatkowo Departament informuje, że w związku z pracami ww. grup roboczych w dniu 25 października 2024 r. została przyjęta przez stronę pracowników i stronę pracodawców Rady Dialogu Społecznego uchwała nr 132 w sprawie: podjęcia prac nad nowelizacją ustawy w zakresie emerytur pomostowych. W uchwale tej strona społeczna zwróciła się do Rządu Rzeczpospolitej Polskiej o podjęcie prac w celu przygotowania, w uzgodnieniu ze stroną społeczną:
- projektu nowelizacji ustawy w zakresie emerytur pomostowych dla grup zawodowych w sposób określony w uchwale,
- w przypadku konieczności uzupełnienia dokumentacji odnoszącej się do konkretnego rodzaju prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w niniejszym Stanowisku – przedstawienia odpowiednich wytycznych w szczególności przez CIOP i Instytut Medycyny Pracy.

Z uchwały wynika, że istnieje grupa prac, które potencjalnie uznać można za prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o ile zostaną one odpowiednio sprecyzowane lub udzielone zostaną w ich sprawie dodatkowe wyjaśnienia. Dotyczy to prac:
- operatorów kontroli bezpieczeństwa na lotniskach,
- automatyków PKP,
- dróżników przejazdowych,
- inspektorów transportu drogowego,
- operatorów numerów alarmowych.

Treść tej uchwały nie wskazuje zatem, że projekt zmiany ustawy o emeryturach pomostowych powinien obejmować prace wykonywane przez strażnika gminnego (miejskiego). W przekonaniu MRPiPS treść przedmiotowej uchwały ma istotne znaczenie, ponieważ dokonywanie zmian w ustawie o emeryturach pomostowych w zakresie rozszerzenia katalogu prac uprawniających do uzyskania emerytury pomostowej powinno się odbywać w dialogu ze stroną społeczną.

Departament informuje jednakże, że w dniu 28 stycznia 2025 r. wpłynął do wiadomości MRPiPS - skierowany do CIOP - wniosek Krajowej Rady Komendantów Straży Miejskich i Gminnych Rzeczypospolitej Polskiej z siedzibą w Częstochowie (wraz z załączonym materiałem porównawczym dotyczącym pracy strażników gminnych (miejskich) z pracą wykonywaną przez funkcjonariuszy straży ochrony kolei. Ponadto do MRPiPS wpłynęły dwie petycje, w tym petycja Unii Metropoli Polskich oraz do wiadomości - pismo Związku Miast Polskich (stanowiące załącznik do pisma Departamentu Porządku Publicznego MSWiA), których przedmiotem jest postulat objęcia strażników gminnych (miejskich) system emerytur pomostowych.

W związku z powyższym, Departament pragnie podkreślić, że praca wykonywana przez strażników gminnych (miejskich) będzie przedmiotem merytorycznej analizy (m. in. w oparciu o ww. korespondencję) pod kątem spełniania przez nią kryteriów sformułowanych w art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, którą przeprowadzi CIOP oraz Instytut Medycyny Pracy im. prof. dr med. Jerzego Nofera w Łodzi, z którym MRPiPS nawiązało współpracę w celu realizacji ww. uchwały nr 132 oraz dokonania wstępnej analizy dotyczącej ewentualnej potrzeby skorygowania (ograniczenia lub rozszerzenia) obowiązujących wykazów prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze, przy uwzględnieniu obowiązujących kryteriów definiujących te prace.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

Sebastian Kamiński
Zastępca Dyrektora
Departamentu Ubezpieczeń Społecznych
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

Do wiadomości:
Biuro Prezesa Rady Ministrów
Dot.: BPRM.5237.8.1.2025